

Työllistymispolku henkilökohtaisen ohjauksen tueksi

Merja Paloniemi

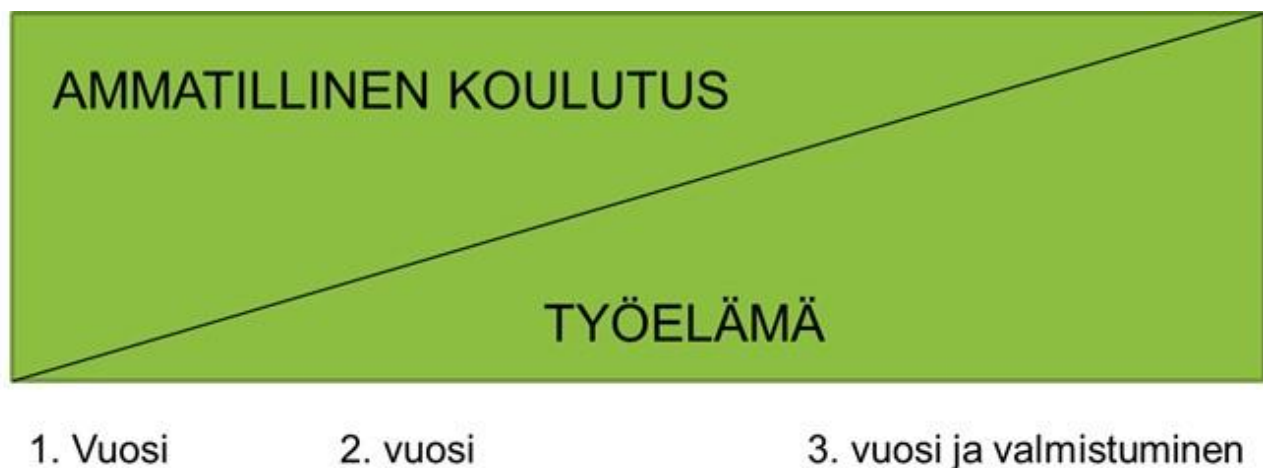
Ammatilliselta opintojen- ja osaamisen ohjaukselta edellytetään aktiivista ja tulevaisuuteen katsovaa otetta niin työelämän, digitalisaation kuin yhteiskunnan jatkuvaan muutokseen. Työammatit, työtehtävät ja osaamisvaatimukset muuttuvat ja muuntuvat kaiken aikaa. Lepänjuuren ja Nurmisen mukaan tarvitaan uudenalaista ja osuvaa osaamista, osaamisen muuntamista sekä rajat ylittävää monialaista yhteistyötä ja oppimiskäytäntöjä. Työelämä on työn muotojen monipaikka-, moniansio-, osa-aika- ja yrittäjätyön voimakkaassa murroksessa. Opiskelijan työelämäpolun ohjauksen tukemisen edistämiseksi tärkeää olisi työstää näitä sisältöjä monipuolisesti eri näkökulmista ja nostaa esille myös kriittisiä kantoja ja kokemuksellista vastuullisuutta jo ammatillisten opintojen aikana.

Työllistymispolun ohjauksen tavoitteena ovat opiskelumotivaation vahvistaminen, tutkinnon suorittamisen tehostaminen ja vaikuttavuuden lisääminen ammatillisessa koulutuksessa sekä nuorisotyöttömyyden alentaminen. Tutkinnon uudistamisen hengen mukaisesti ammatillisella toisella asteella pyritään aikaisempaa vahvempaan työelämälähtöisyyteen toteuttamalla yksilöllisiä ja joustavia opintopolkuja, mahdollistamalla opintojen ja työelämän yhteensovittamista sekä huomioimalla työelämän tarpeita valinnaisten tutkinnon osien valinnassa. Oulun seudun ammattiopiston Kempeleen yksikön PiPo2- Menolippu työelämään-hankkeen työelämäläheisyyden vahvistamiseksi tavoitteena on lisätä alueen yrittäjien tietoa ammatillisesta koulutuksesta sekä julkisista työllistymisen tukipalveluista. Tavoitteena on myös kehittää toiminta-alueen kuntien yhteistyötä työllistämisasioissa. Lisäksi hankkeen tavoitteena on lisätä ammatillisen koulutuksen yrittäjyyskasvatusta ja etenkin naisyrittäjyyttä. Hankkeessa ura- ja opinto-ohjaus nivelletään aiempaa vahvemmin yhteen. Hankkeessa aloittavalle nuorelle laaditaan työllistymissuunnitelma henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä opintojen alussa. Työllistymissuunnitelmaa päivitetään vähintään kahdesti lukuvuoden aikana.

Työllistymissuunnitelma henkilökohtaiseen opetussuunnitelmaan

Pipo 2 – Menolippu työelämään-hankkeessa ura- ja opinto-ohjaus nivelletään aiempaa vahvemmin yhteen. Hankkeessa aloittavalle nuorelle laaditaan työllistymissuunnitelma henkilö-

kohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä opintojen alussa. Työllistymissuunnitelma sisältää potentiaaliset työllistävät työpaikat, niiden ammattitaitovaatimukset sekä aikataulutetun suunnitelman siitä, miten opiskelija pyrkii kontaktiin näiden yritysten kanssa. Työllistymissuunnitelma laaditaan ja sitä päivitetään opiskelijan, ryhmänohjaajan ja hanke-työntekijän kanssa. Hankkeessa opiskelija laatii sosiaalisen median työkaluin CV:n, jonka avulla työnantaja voi nopeasti tutustua konkreettisesti opiskelijan eli työnhakijan osaamisen laajuuteen ja tasoon. Joustavien opintojärjestelyjen avulla opiskelijoiden opintojen aikaista työssäkäyntiä mahdollistetaan sekä oppilaitoksen ja työelämän vuorovaikutusta vahvistetaan. Työnantajien tietoisuutta ammatillisesta koulutuksesta edistetään ja koulutuksenjärjestäjän tietoa työnantajien tarpeista lisätään. Yrityksille tuotetaan tietoa julkisista työllistämisen tukipalveluista ja henkilöstön kouluttamisen mahdollisuuksista. Työnantajien ja oppilaitoksen välisiä vierailuja lisätään. Tämän lisäksi nuoria koulutetaan yrittäjyyteen ja yrittäjämäiseen toimintaan virtuaalisen ja konkreettisen harjoitusyrittäjätoiminnan kautta.

Kuva: Antti Vainiokangas, Pipo 2 – Menolippu työelämään –hanke, OSAO

Yllä oleva kuva kertoo Pipo 2 – Menolippu työelämään–hankkeen keskeisen ajatuksen: Työelämä täytyy saada päämäärätietoisesti lähelle opiskelijaa ja opetusta jo opintojen aikana, jotta opiskelija on valmis työelämän ja työhaun haasteisiin mielellään reilusti ennen valmistumistaan. Ammatillinen koulutus on luonnostaan hyvin lähellä työelämää ja tätä mahdollisuutta tulee hyödyntää vielä nykyistä tehokkaammin.

Vastavalmistuneille työttömille nuorille järjestetään työhönvalmennusta sekä autetaan etsimään piilotyöpaikkoja. Hankkeessa kehitetään ja laajennetaan yrittäjyyskasvatusta OSAOn

Kempeleen yksikössä. Se johtaa etenkin naisten yrittäjyysaktiivisuuden parantumiseen Pohjois-Pohjanmaalla ja poistaa alan vähemmistösukupuoleen kohdistuvia haittoja esimerkiksi logistiikka-alalla erityisesti, minä-pystyvyyttä vahvistamalla. OSAOn Kempeleen yksikön opintojen läpäisyaste paranee ja keskeytykset vähenevät. Opiskelijoiden työelämävalmiudet kehittyvät yrittäjyyskasvatuksen myötä ja heidän valmiutensa yritysten perustamiseen paranevat. Työllistymisajattelu integroidaan opintoihin. Toiminta-alueen kuntien vastavalmistuneiden nuorten yhteiskuntatakuun toteutuminen paranee. Ammatillisen koulutuksen ja työelämän kohtaannon kehittymisen seurauksena rakenteellinen työttömyys alenee.

Osaaminen tunnistaminen ja tunnustaminen

Osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ja siten opintojen joustavuutta kehittämällä mahdollistetaan opiskelijoiden opintojen aikainen työssäkäynti ja näin tärkeiden työelämäkontaktien syntyminen ja lisääntyminen sekä työkokemuksen kertyminen. ”Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä muuttuu, osaamisperusteisuus vahvistuu.” (Rasku 2015).FINPEC harjoitusyritystoiminnan näkökulmasta pystytään yhdistämään teoriaa ja käytännön tekemistä samalla muodostaen oppijalle mielekkäitä, suurempia kokonaisuuksia ja siten Tutkeuudistuksen (ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämisen tueksi OPH tilasi Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskukselta tutkimuksen (TUTKE-tutkimus), jonka tehtävänä oli selvittää klusterinäkökulmasta tulevaisuuden osaamistarpeita ja verrata niitä nykyisiin tutkintojen ammattitaitovaatimuksiin sekä tehdä tutkimukseen perustuvia ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämisesityksiä) hengen mukainen osaamisperusteisuus vahvistuu. Tällä kokonaisvaltaisuudella pyritään myös eroon sirpalemaisesta oppiainejaottelusta. Lisäksi harjoitusyritystoiminnan kautta kehittyvät myös opiskelijan sosiaaliset taidot, sillä opiskelijat toimivat harjoitusyrityksissä tiimeissä, mikä mahdollistaa samalla opintojen henkilökohtaistamisen.

Lepänjuuren ja Nurmisen mukaan työelämässä nousevina osaamisina tulevat esille uudenlaiset osaamisen yhdistelmät, jotka syntyvät toimialojen, ammattikuvien ja toimintajärjestelmien rajapinnoille. Keskeisinä taustatekijöinä ovat eri alojen yhteiset ja räätälöidyt kokonaispalvelut ja monimutkaiset ongelmat, joihin yhden asiantuntijan tai alankaan osaamiset eivät riitä. Perinteisten ”yksinäisten susien” aika on ohi, ja tahtotila olisi yhdessä tekemiseen - ei vastakkainasetteluun. Tarvitaan aivan uudenlaista osaamisen ”yhteiskäyttöä”, yhteisiä tiedonluomisen taitoja, asiakkuuksien ymmärtämistä ja moniosaamisen johtamista.

Työelämän ja koulutuksen järjestäjän välisen vuorovaikutuksen kehittäminen lisää työelämän tietoisuutta ammatillisesta koulutuksesta ja vaikutusmahdollisuudet koulutuksen sisältöön paranevat. Pipo 2 - Menolippu työelämään -hanke toteutetaan Oulun seudun eteläisten kuntien alueella ja hanketta hallinnoidaan OSAOn Kempeleen yksikön Pirilän alueelta käsin. Hanke on jatkumoa Pirilän Porras -hankkeesta ja Pirilän Porras 2 - esiselvityshankkeesta. Hankkeen tuloksia levitetään muihin OSAOn yksiköihin, muihin kuntiin ja yrityksiin, mutta hanke pilotoidaan OSAOn Kempeleen yksikössä. Hankkeessa kehitetään uusia toimintamalleja, joilla voidaan parantaa opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden siirtymistä koulutuksesta työelämään, parantaa opintojen läpäisyä sekä lisätä työnantajien tietoisuutta työllistämisen julkisista tukipalveluista ja ammatillisesta koulutuksesta. Tällä hankkeella vaikutetaan erityisesti siirtymävaiheeseen koulutuksen ja työelämän välillä. Valmistamalla nuoria orientoitumaan vahvemmin omaan ammattialaansa opintojen alusta lähtien sekä ymmärtämään paremmin oman alansa työmarkkinoiden toimintaa, nuoret saadaan nopeammin siirtymään valmistumisen jälkeen tai jo sitä ennen, kohti avoimia työmarkkinoita.

Työllistymispolku pureutuu nuorisotyöttömyyteen

PiPo2- Menolippu työelämään hankkeella edistetään nuorisotakuun toteutumista ja haetaan helpotusta nuorisotyöttömyyteen. Pohjois-Pohjanmaalla alle 25-vuotiaiden osuus väestöstä on suurempi kuin muualla Suomessa ja samanaikaisesti alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on suurempaa kuin muualla. (ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan työllisyyskatsaus 5/2014). Tämä kasvattaa syrjäytymisen ja köyhyyden riskiä kokonaisella sukupolvella ja/tai vähentää nuorten sitoutumista Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuuden asuinpaikkanaan. Suurin riski työttömäksi jäämisestä on Tilastokeskuksen mukaan 18-24 -vuotiailla ja erityisesti miehillä työttömyyden riski on suurempaa kuin naisten (kts. kohta 13.1). Mikäli palkkatyötä ei ole alueella tarjolla, naiset perustavat miehiä harvemmin yrityksen. Tällöin he muuttavat miehiä herkemmin muualle tai poistuvat työmarkkinoilta. Edistämällä naisyrittäjyyttä luodaan potentiaalia kansantalouden kasvulle ja työllisyysasteen nousulle. (TEM 2010.) Tämän potentiaalin muuttuminen konkretiaksi olisi tärkeää etenkin ICT-alan laskusuhdanteen vaivaamalle Oulun seudulle.

Vuonna 2014 diplomityössään OSAOssa yrittäjyyskasvatusta tutkineen Kari Heiskarin mukaan kyselyyn vastanneista opiskelijoista (N=569 opiskelijaa) 66 % oli jonkin verran tai paljon kiinnostunut yrittäjyydestä ja puolet vastanneista oli nähnyt yrittäjyuden mahdollisuutena

omassa tulevaisuudessaan. Lisäksi noin 20 % opiskelijoista oli kokenut kykenevänsä toimimaan yrittäjänä. Jos yrittäjyyskasvatukseen panostettaisiin nykyistä enemmän, yhä useampi nuorista näkisi yrittäjyyden varteenotettavana vaihtoehtona työllistyä työmarkkinoilla. Samalla se lisäisi opiskelijoiden uskoa kykyihinsä menestyä yrittäjänä. (Heiskari 2014.) Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman Uudistuva naisyrittäjyys -työryhmä suosittelee raportissaan (TEM 2010) vahvistamaan yrittäjyyskasvatusta ja -koulutusta. Samoin työryhmä suosittelee lisäämään tiedottamista erityisesti naisyrittäjyyttä tukevista palveluista. Yrittäjyyskat-saus 2008 mukaan yritystoiminnan jakautuminen voimakkaasti nais- ja miesvaltaisille toimi-aloille on lieventynyt naisten perustaessa yhä useammin yrityksiä perinteisille miesvaltaisille aloille kuten kuljetusalalle. Tästä huolimatta naisten osuus kuljetusalan yrityksistä oli vuonna 2007 edelleen vain 13,2 %. Naisten yrittäjyysaktiivisuus oli vuonna 2007 Pohjois-Pohjanmaalla Suomen maakunnista neljänneksi alhaisinta. (TEM 2008.) OSAOn Kempeleen yksikkö on Pohjois-Suomen suurin kuljetusalan koulutuksen järjestäjä, joten se on hyvin merkittävässä asemassa vaikuttamassa sekä valtakunnallisesti että alueellisesti naisyrittäjyyden kasvuun etenkin kuljetusalalla. Toimiminen tiiviimmässä vuorovaikutuksessa työelämän kanssa vahvistaa opiskelijoiden ammattialaorientaatiota ja opiskelumotivaatiota sekä kehittää heidän kykyään ajatella yrittäjämäisesti ja ottaa huomioon yrityksen asiakkaiden tarpeita. Opiskelijoiden ja yrittäjien kohtaamisia pitäisi kehittää määrällisesti ja laadullisesti. Opiskelijat ovat kokeneet, että yrittäjän tunteminen lisää positiivista suhtautumista yrittäjyyteen (Heiskari 2014). Nuorten työttömyysasteen pienentäminen ja työvoimaosuuden nostaminen muun muassa parantamalla nuorten työelämävalmiuksia ja yrittäjyyskasvatusta ovat ehdotuksessa Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelmaksi 2014-2017 keskeisiä teemoja. Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton toimenpiteet:

- a. Nuorten kasvun, osallisuuden ja elämänhallinnan edistäminen sekä nuorten yhteisöjen vahvistaminen. Nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen.
- b. Osallisuutta vahvistavien paikallisten toimintamallien kehittäminen
- c. Nuorten syrjäytymistä katkaisevat toimenpiteet ja toimintamallien kehittäminen. Varhainen yksinäisyyden ja syrjään jäämisen ehkäiseminen.
- d. Harvaan asuttujen alueiden kouluopetuksen järjestämismallin kehittäminen

- e. Toisen asteen koulutuksen keskeyttämistä ehkäisevien toimintamallien ja –tapojen kehittäminen
- f. Matalan kynnyksen ja yhden oven palveluiden järjestäminen
- g. Syrjäytymisen tutkimuksen, ennakkoinnin ja seurannan kehittäminen
- h. Nuorille soveltuvien kuntoutusmallien kehittäminen

Työelämäläheisyyden aktiivinen vahvistaminen on myös Oulun seudun koulutuskuntayhtymän yksi keskeisimmistä tavoitteista (Osekk 2020 -Oulun seudun koulutuskuntayhtymän strategia.)

PiPo2- Menolipu työelämään-hankkeen tärkein valmistelutapa on ollut verkostoyhteistyön aloittaminen, laajentaminen ja syventäminen Tyrnävän, Limingan ja Kempeleen kuntien työllistämis- ja elinkeinotoiminnasta vastaavien tahojen, TE-toimiston sekä erityisesti paikallisten yrittäjähdistysten kanssa. Tämä yhteistyö on aloitettu jo Pirilän Porras -hankkeessa. Myös 3. sektorin toimijoilla on tärkeä roolinsa täydentämässä palveluketjua työnhakijan pyrkiessä kohti avoimia työmarkkinoita. Konkreettisia esimerkkejä tulevan hankkeen valmistelusta ovat Pirilän Porras 2 -esiselvityshankkeen projektipäällikön ja Oulun kaupungin työelämävalmentajan vierailu Kempeleen kunnan palveluvaliokunnassa esittelemässä tulevaan

hankkeeseen suunniteltua ja yrityksiin suunnattua työnetsimispalvelua sekä seinätöntä työpajaa. Palveluvaliokunta esitti työllistämismäärärahan varaamista ensi vuoden budjettiin nuorten työllistämiseksi yrityksiin. Tällä tavoin luodaan konkreettinen jatkumo nuorten siirtymiseen kuntien työpajoilta ja ylipäättään välityömarkkinoilta kohti avoimia työmarkkinoita. Tämä kehittää entisestään Pirilän Porras -hankkeissa kehitettyä hallinnon rajat ylittävää ja eri sektoreiden toimijoiden keskinäistä yhteistyötä nuorisotyöttömyyden alentamiseksi. Lisäksi kevään 2014 aikana on valmisteltu esitystä alueellisen työpajaverkoston synnyttämisestä Limingan, Tyrnävän ja Kempeleen alueelle yhteistyössä em. kuntien toimijoiden kanssa.

PiPo2- hanke liittyy olennaisesti hankekokonaisuuteen, johon kuuluvat Pirilän Porras -hanke ja Pirilän Porras 2 - esiselvityshanke. Pirilän Porras -hankkeessa (2010-2013) luotiin ainutlaatuinen hallinnonalat ylittävä yhteistyömalli nuorten työllistämisen edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Hankkeen aikana ja sen jälkeen OSAOn Kempeleen yksikön Pirilän alueelle on muodostunut nuorten koulutuksen ja työllistymisen monialainen keskittymä. Siellä toimivat samalla alueella ammatillinen oppilaitos, Kempeleen kunnan nuorisotoimi sekä et-sivä nuorisotyö, TE-toimiston virkailijoiden vastaanotto, yhdistyksiä sekä kunnan taidetyöpaja, kierrätyspaja ja OSAOn kanssa yhteistyössä perustettu autopaja. Pirilän Porras -hankkeessa keskityttiin nuoriin, joilla ammatillinen koulutus oli vaarassa keskeytyä tai ammatillinen tutkinto puuttui kokonaan. Hankkeessa todettiin kehittämistarpeiksi erityisesti yksityisten työnantajien mukaan saaminen nuorten työllistämiseen (Pirilän Porras - hankkeen arviointiraportti). Näihin kehittämiskohteisiin vastattiin Pirilän Porras 2 -esiselvityshankkeessa (10/2013 - 6/2014). Hankkeessa luotiin kokonaisvaltainen palvelukartta, jossa kartoitettiin nuorten palvelut liittyen työllistymiseen, koulutukseen hakeutumiseen, opiskeluun ja syrjäytymisen ehkäisyyn Oulun seudun eteläisten kuntien alueella. Lisäksi hankkeessa kartoitettiin julkisten ja yksityisten työnantajien työllistämisen tarpeita sekä heille tarjottavat työllistämisen julkiset tukipalvelut. Hankkeessa myös kartoitettiin Oulun seudun eteläisten kuntien alueella toimivien yritysten tietoisuutta julkisista tukipalveluista. Kyselyn mukaan yrityksillä on keskimäärin heikot tiedot työllistymistä edistävästä palveluista.

Työllistymispolun tavoitteet

OSAolla seurataan tarkkaan opintojen läpäisyastetta eli sitä, kuinka moni opiskelijoista suorittaa tutkinnon sekä kesken opintojen eroavien lukumäärää. Tulo-, olo- ja päättökyselyillä

mitataan muutosta muun muassa opiskelijoiden tyytyväisyyttä saamaansa opetukseen erilaisten nimittäjien kautta. Hankkeissa mukaan tulevien opiskelijoiden asennetta ja kiinnostusta esimerkiksi yrittäjyyteen mitataan kyselyillä opintojen alussa ja lopussa. Työllistymispolun hopsiin lisäämisen tavoitteena ovat seuraavat:

- pilottivaiheessa työllistymissuunnitelma laaditaan syksyllä 2015 2. vuodelle siirtyville hotelli-, ravintola- ja catering-alan, puutarhatalouden ja logistiikan ryhmille, yhteensä noin 60 opiskelijalle. Pilotoinnin jälkeen työllistymissuunnitelma levitetään koko OSAOon. Tällöin työllistymissuunnitelma laaditaan jokaiselle aloittavalle opiskelijalle ja siten pienennetään eroprosenttia sekä parannetaan läpäisyastetta koko OSAOssa.
- toiminta-alueen kuntien vastavalmistuneiden nuorten nuorisotakuun toteutumisen parantuminen
- nostaa yrittäjyysaktiivisuutta etenkin naisilla
- perustaa harjoitusyrityksiä ja yrityksiä
- selvittää mahdollisuutta perustaa alueelle nuorten työllistymiseen ja/tai yrittäjyyteen parhaiten soveltuvia organisaatiomuotoja, kuten osuuskunta ja/tai säätiö, jossa voisi yhtä aikaa toimia useita organisaatioita yhdessä
- vähentää sukupuolisen tasa-arvon toteutumiseen liittyviä haittoja aloilla, joissa toinen sukupuoli on vähemmistönä, esimerkiksi logistiikka-alalla yrittäjyyskasvatuksen keinoin
- levittää työllistymissuunnitelma ja muut hyvät käytännöt muihin ammatillisiin oppilaitoksiin
- järjestää yrityksille tutustumismahdollisuuksia OSAOn yksiköihin sekä sen opiskelumahdollisuuksiin ja lisätä näin yrittäjien tietoisuutta ammatillisesta koulutuksesta
- lisätä työnantajien mahdollisuuksia vaikuttaa ammatilliseen koulutukseen
- järjestää opiskelijoille tutustumismahdollisuuksia kyseenomaisten alojen yrityksiin
- tuottaa hankkeen toiminta-alueen yrityksille tietoa julkisista henkilöstön koulutus- ja työllistämispalveluista

- tuottaa uusia työpaikkoja hankkeessa mukana oleviin yrityksiin piilotyöpaikkojen etsimisen ja seinättömän työpajan kautta.

Työllistymispolun uutuus- tai lisäarvo

Työllistymispolun uutuusarvona on työllistymisnäkökulman integroiminen ammatilliseen koulutukseen. Tähän asti työllistyminen ja opiskelu on monin paikoin nähty toisistaan irrallisina asioina ammatillisessa koulutuksessa tai työllistymisnäkökulma on ollut vähäistä. Opiskelijalla tulee olla selkeä käsitys mahdollisista työnantajista jo hyvissä ajoin ennen valmistumistaan. Työllistymisen kaari alkaa nuoren aloittaessa opintonsa OSAOn Kempeleen yksikössä jatkuen aina valmistumisen jälkeiseen tai opintojen aikaiseen työllistymiseen. Opintojen alusta alkaen opiskelijalle luodaan määrätietoisesti vahvaa alaorientaatiota, jonka ansiosta opiskelijan opiskelumotivaatio pysyy korkealla ja työllistyminen alalle ja/tai jatko-opinnot säilyy selkeänä päämääränä opintojen alusta loppuun. Oppilaitoksessa laadittava opiskelijan henkilökohtainen työllistymissuunnitelma laaditaan opintojen aluksi ja sitä päivitetään opintojen edetessä säännöllisesti, vähintään kaksi kertaa vuodessa. Työllistymissuunnitelman tavoitteena on, että opiskelijat löytävät työpaikan jo opintojen aikana, ja mikäli opiskelija jää työttömäksi valmistumisen jälkeen, hänet ohjeistetaan liittämään työllistymissuunnitelma sähköisen työnhakunsa liitteeksi TE-palvelut.fi –palvelussa. Näin TE-toimistossa pystytään paremmin arvioidaan työnhakijan palvelutarve ja tarjoamaan tarkoituksenmukaisia palveluita hänelle.

Oppilaitoksen työllistymissuunnitelman avulla työllistymisajattelu integroidaan nykyistä vahvemmin oppilaitoksen toimintaan. Työllistymissuunnitelma on samalla opintojen ohjausväline, jolla opiskelijan osaaminen saadaan vastaamaan paremmin työelämän tarpeita. Opiskelijat eli jo työnhakijat kartoittavat potentiaaliset työnantajat lähellä ja kaukana pyrkien niihin päämäärätietoisesti työssäoppimaan, kesätyöhön ja lopulta työntekijöiksi. Työnantajien ja opiskelijoiden kohtaamisia lisätään ja syvennetään järjestämällä tutustumisia yrityksiin ja oppilaitoksiin sekä mahdollistamalla opintojen aikaista työntekoa. Tämä mahdollistuu joustavien opetusjärjestelyjen avulla, kuten kehittämällä osaamisen tunnustamista (hyväksilukua).

Työssäkäynnin lisääminen opintojen aikana, niiden samalla kuitenkin edetessä, johtaa paitsi korkeampaan työllistymiseen, myös yhteiskunnan resurssien käytön tehostumiseen. Yrittäjyyskasvatus ja sisäisen yrittäjyyden tuominen entistä vahvemmin opintosuunnitelmiin ja

opiskelun käytäntöihin saavat aikaan positiivisten ominaisuuksien kuten joustavuuden, aloittekyvyn, rohkeuden ja päämäärätietoisuuden muodostumista opiskelijoille. Näistä ominaisuuksista on yksilöille hyötyä jatkossa, vaikka he eivät koskaan yritystä perustaisikaan. Naisyrittäjyyden edistämiseksi on erittäin tärkeää vaikuttaa vallitseviin käyttäytymismalleihin sekä koulutuksen luomaan kuvaan yrittäjästä ja yrittäjyydestä.

Eri tavalla tapahtuva yritystoiminnan harjoittelu madaltaa kynnystä yritysten perustamiseen, liikeideoiden syntymiseen ja yritystoiminnan perustamisen kannalta hyödyllisten kumppanien kohtaamiseen. Pirilän aluetta edelleen kehitetään työllistymisen ja koulutuksen keskitymänä. Pirilän Porras 2–esiselvityshankkeessa aloitettu työnantajayhteistyö tuodaan konkreettiselle tasolle, jossa muun muassa etsitään piilotyöpaikkoja vastavalmistuneille opiskelijoille yrityksistä sekä työntekijöitä yrityksille ja muille työnantajille. Tämä muodostaa oppilaitoksen oman nuorisotakuun. Tyrnävän, Kempeleen ja Limingan, Lumijoen ja Hailuodon kuntien työllistämisyhteistyötä syvennetään. Erilaisia työllistämisinnovaatioita tuodaan eri kunnista toisiin ja kehitetään yhteistyötä muun muassa työpajojen osalta. Työnhakijoiden liikkumista eri kuntien palvelujen välillä edistetään.

Työllistymispolun varsinaiset kohderyhmät

Työllistymispolku kohderyhmiä ovat kaikki ammatillisessa koulutuksessa olevat opiskelijat ja erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Osa toiminnoista, kuten yrittäjyyskasvatus, kohdistuu OSAOn Kempeleen yksikön hotelli-, ravintola- ja cateringalan, logistiikka-alan sekä puutarhatalouden opiskelijoihin. Osa toiminnoista, kuten työllistymissuunnitelma, levitetään jo hankkeen aikana koskemaan kaikkia OSAOn opiskelijoita. Lisäksi hankkeen varsinaisia kohderyhmiä ovat ammatillisen tutkinnon suorittaneet alle 30-vuotiaat Hailuodon, Kempeleen, Limingan, Lumijoen ja Tyrnävän kuntien nuoret sekä alueen yritykset.

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus (Valma) käynnistyy Oulun seudun ammattiopistossa elokuun alussa 2015. Koulutukseen kuuluu jo pakollisessa osiossa työelämään perehtyminen. Opinnot sisältävät työelämän pelisääntöjen (mm. termit, sopimukset) ja työllistymiseen vaikuttavien tekijöiden sekä työnhakumenetelmiin perehtymistä. Näin ollen työelämäpolun muodostuminen voi alkaa jo valmentavan koulutuksen aikana ja opiskelija saa mahdollisuuden kartoittaa omia kiinnostuksen kohteitaan. Valmentavan koulutuksen aikana opiskelija tulee tietoiseksi mahdollisista esteistään työelämään sijoittumisen suhteen ja saa valmiuksia oman yksilöllisen työelämäpolun suunnitteluun. Koulutuksella tulee

olemaan vahva yhteys työelämään ja sen yksi tärkeä arvo on, että jokaisella opiskelijalla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ammatilliseen koulutukseen sekä sijoittua koulutuksen jälkeen työhön ja yhteiskuntaan täysivaltaisena kansalaisena.

Toteutus ja tulokset

Suurin osa opiskelijoihin kohdistuvista toimenpiteistä aloitetaan syksystä 2015 lähtien. Yritysvierailuja järjestetään kuitenkin jo kevään 2015 aikana tavoitteena yhteistyön voimistaminen sekä opiskelijoiden osaamisen tason ja laajuuden näyttäminen työnantajille. Tavoitteena on näin opiskelijoiden valmistumisen jälkeinen nopea työllistyminen. Hankkeen kohderyhmään kuuluvien työttömien työnhakijoiden kohdalla toimenpiteet aloitetaan jo kevättalvella 2015. Kevään 2015 aikana hankkeen vaiheet suunnitellaan tarkemmin sekä etsitään oikeat henkilöt sidosryhmistä ja oppilaitoksesta toteuttamaan hanketta omissa organisaatioissaan. Syksyllä 2015 aloittavista opiskelijoista valitaan mukaan yksi ryhmä puutarhataloudesta, logistiikka- sekä hotelli-, ravintola- ja catering-alalta eli yhteensä 60 opiskelijaa ja heille järjestetään uraohjausta, laatimalla heille esimerkiksi työllistymissuunnitelma sekä antamalla heille muuta valmennusta.

Ura- ja opinto-ohjaus nivelletään yhteen: Syksystä 2015 alkaen hankkeessa aloittavalle opiskelijalle laaditaan työllistymissuunnitelma henkilökohtaisen opintosuunnitelman rinnalle. Työllistymissuunnitelmassa kartoitetaan potentiaaliset työnantajat, niiden ammattitaitovaatimukset sekä aikataulutetaan suunnitelman siitä, miten opiskelija lähestyy näitä työnantajia. Opiskelija laatii sosiaalisen median työkaluin (blogit, videot, tekstit ja kuvat) itselleen CV:n, jonka avulla työnantaja voi nopeasti tutustua konkreettisesti opiskelijan eli työnhakijan osaamisen laajuuteen ja tasoon. Lisätään vierailuja oppilaitoksen ja yritysten välillä kevästä 2015 lähtien. Hankkeessa tehostetaan koulutuksen järjestäjän OSAOn ja yritysten yhteistyötä muun muassa järjestämällä aiempaa enemmän tutustumisia yrityksiin ja oppilaitoksen toimintaan. Luodaan mahdollisuuksia opintojen aikaiselle työssäkäynnille

Osaamisen tunnistamisella (työtodistukset, ammattiosaamisen näytöt) ja tunnustamisella (työkokemuksen, ammattitaidon hyväksilukeminen opintosuorituksiksi) opiskelija voi käydä työssä oman alan yrityksessä opintojen samalla edetessä. Ammatillisen koulutuksen ja työelämän kohtaantoa edistetään. Hankkeessa kartoitetaan yritysten ammattitaitovaatimuksia ja osaamistarpeita. Yksittäisen opiskelijan opintosuunnitelmaa on mahdollista muokata tie-

tyn yrityksen tarpeita paremmin vastaavaksi työssäoppimisen, laajennetun työssäoppimisen, vapaasti valittavien opintojen tai paikallisten tutkinnon osien kautta. Jokaiselle aloittavalle ryhmälle järjestetään yrittäjyyskasvatusta OSAOn Kempeleen yksikössä.

Yrittäjyyskasvatus

Yrittäjyyskasvatusta voidaan edelleen syventää opettamalla yrittäjyyttä virtuaalisessa FINPEC-harjoitusyritysoppimisympäristössä OSAOn Kaukovainion liiketalouden yksikössä.. Sen jälkeen tai samanaikaisesti osa opiskelijoista voi perustaa NY-harjoitusyrityksiä lukuvuoden ja/tai kesän ajaksi. Harjoitusyritystoiminta on yrittäjyyskasvatuksen mahdollistava oppimisympäristö, missä opiskellaan yrittäjyyttä ja opitaan sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden edellyttämiä taitoja. Harjoitusyritystoiminnassa yrittäjyyskasvatuksen kokonaisuus muodostuu sisällöstä (yrittäjyydestä) ja metodista. Metodi kannustaa opiskelijaa itse etsimään tietoa ja aktiivisesti käsittelemään sitä. ”Opiskelijaa tuetaan aktiiviseksi toimijaksi ja ottamaan vastuuta omasta oppimisprosessistaan”. (Rovamo, A ja Kananen, M., 2015)

FINPECin koordinoimaa harjoitusyritystoimintaa on käytetty yrittäjyyskasvatuksen oppimismenetelmänä jo yli 20 vuotta. Opiskelijoiden perustamat virtuaaliset yritykset pohjautuvat vahvasti opiskelijoiden, opettajien ja paikallisen työelämän väliseen dynaamiseen yhteistyöhön. Suurimmalla osalla harjoitusyrityksistä on opiskelijoiden tukena samalla alalla toimiva partneriyritys. Usein partneriyritys mentoroi opiskelijoiden harjoitusyritystä ja samalla partneriyritys hyötyy yhteistyöstä esim. erilaisten selvitysten ja raporttien kautta joita opiskelijat voivat tehdä yrityksille osana omaa oppimistaan.

Harjoitusyrityksen pyörittämisen jälkeen tai samanaikaisesti sen kanssa osa opiskelijoista voi perustaa NY-harjoitusyrityksiä lukuvuoden ja/tai kesän ajaksi.

Hankkeessa perustetaan yhteensä 15 harjoitusyritystä, joiden toiminnassa on mukana arviolta 60 opiskelijaa. Nämä opiskelijat voivat olla osin samoja kuin hankkeessa uraohjausta saavat opiskelijat. Yrittäjyyskasvatusyhteistyötä voidaan tehdä myös esimerkiksi 4H-järjestön kanssa. Opettajille järjestetään Nuori Yrittäjyys -koulutusta keväältä 2015 lähtien ja opettajat kouluttavat opiskelijoita seuraavasta lukuvuodesta alkaen. Samalla opettajille annetaan myös sukupuolten tasa-arvoon liittyvää koulutusta kiinnittäen heidän huomiotaan esimerkiksi logistiikka-alalla naisiin kohdistuvia haittoja sekä samanarvoistetaan toimintaa esimerkiksi ryhmäytymiskäytäntöjen avulla. Opiskelijoiden tietoisuuteen tuodaan erilaisia tapoja toimia yrittäjämäisesti ilman, että heidän tarvitsee perustaa omaa yritystään esimerkiksi

markkinoilla olevien laskutuspalveluiden kautta. Harjoittelemalla yrittämistä turvallisesti opilaitosolosuhteissa oman yrityksen perustamisen kynnyks mataloituu jatkossa. Opintojensa loppuvaiheessa oleville opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä, järjestetään koulutusta TE-toimistosta ja/tai Uusyrityskeskuksesta. Tällöin heidän liikeideaansa ja -liiketoimintasuunnitelmaansa arvioivat alan ammattilaiset. Harjoitusyritykset antavat mahdollisuuden työssäoppimisen keskeyttävälle nuorelle suorittaa jakso loppuun, ilman että jakso pitää suorittaa neljäntenä opiskeluvuotena. Työssäoppimisjakson keskeytyminen nostaa opintojen keskeytysriskiä sekä usein pidentää opiskeluaikaa ja samalla työelämään siirtymistä. Sisäisen yrittäjyyskasvatuksen avulla opiskelijoiden tietoisuus työelämän ja yrityselämän vaatimuksista lisääntyy. Samalla kehittyvät työntekijän työelämässä vaadittavat taidot, kun työntekijä pystyy samaistumaan yrittäjään paremmin. Vaikka opiskelijat eivät perustaisikaan oikeita yrityksiä jatkossa, on koulutuksesta hyötyä opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittyessä.

Urapalvelut vastavalmistuneille työttömille nuorille

Vastavalmistunutta nuorta, joka ei työllisty valmistuttuaan, valmennetaan yksilöllisesti ja mahdollisesti ryhmässä työelämän pelisääntöihin. Hänen kanssaan haetaan avoimia työpaikkoja ja etsitään piilotyöpaikkoja nuoren tarpeiden mukaisesti. Hänen, jo opintojensa aikana laadittuja, työhakuasiakirjoja päivitetään ja häntä valmennetaan esimerkiksi työhaastatteluihin. Urapalveluissa otetaan huomioon miesten suurempi riski jäädä työttömäksi ja syrjäytyä. Lisäksi nuorelle pyritään löytämään piilotyöpaikka avoimilta työmarkkinoilta Byströmin seinättömän työpajan mallin mukaisesti.

Mallissa nuorelle etsitään työpaikka hänen ammattialtaan, minkä jälkeen nuori aloittaa kuukauden työkokeilulla yrityksessä. Sen jälkeen hän jatkaa palkkatuetussa työssä yrityksessä kunnan maksaessa nuoren palkan kahden kuukauden ajan. Tämän jakson jälkeen yritys voi vielä palkata nuoren halutessaan. Byströmin seinättömän työpajan malli on esitelty toistaiseksi Kempeleen kunnalle.

Työllistämispolusta tiedottaminen

Hankkeelle laaditaan aikataulutettu viestintäsuunnitelma, jossa on määritelty muun muassa tiedottamisen välineet, kohderyhmät ja vastuut. OSAOn eri yksiköitä tiedotetaan hankkeen

etenemisestä ja hyviä käytänteitä, kuten työllistymissuunnitelmaa, jalkautetaan jo hankkeen aikana muihin OSAOn yksiköihin. Hankkeelle luodaan OSAOn sivujen alle oma kotisivu, jossa tiedotetaan aktiivisesti hankkeen kuulumisista. Hankkeen ohjaus- ja projektiryhmän jäsenet tiedottavat omia linjaorganisaatioitaan. Hanke käy esittäytymässä sidosryhmien tilaisuuksissa. Hankkeessa järjestetään loppuseminaari, johon kutsutaan kohde- ja sidosryhmien edustajia paikalle. Eri tiedotusvälineitä tiedotetaan hankkeesta ja sen toiminnasta.

Työllistymispolun käytön arviointi

Väliarvioinnissa näkökulmana on hankkeen toimenpiteiden arviointi sukupuolinäkökulmasta. Lyhyellä aikavälillä hankkeessa kehitetään ja laajennetaan yrittäjyyskasvatusta OSAOn Kempeleen yksikössä. Yksikköön perustetaan 15 harjoitusyritystä sekä virtuaalisia yrityksiä. Erityisesti naisten yrittäjyysaktiivisuutta parannetaan. Pidemmällä aikavälillä lisätään tasa-arvoa yrittäjyyskasvatuksen keinoin logistiikka-alalla, jossa naiset ovat vähemmistönä. Yrittäjyyskasvatuksen lisääminen johtaa viiveellä myös yrittäjyysaktiivisuuden lisääntymiseen eli alueen työllisistä nykyistä suurempi osa on yrittäjiä. Pidemmällä aikavälillä voi alueelle syntyä nuorten työllistymiseen ja yrittäjyyteen soveltuvia yhteisorganisaatioita, kuten osuuskuntia ja/tai säätiöitä. Opiskelijat perustavat valmistuttuaan tai sitä ennen kolme yritystä.

Hankkeeseen mukaan tulevien opiskelijoiden keskeytysten määrä on pienempi ja läpäisyaste suurempi kuin muilla OSAOn Kempeleen yksikön opiskelijoilla. Ura- ja opinto-ohjaus sidotaan yhteen nykyistä vahvemmin. Hankkeessa luodaan työllistymissuunnitelma kaikille 60 hankkeen aloittavalle Kempeleen yksikön opiskelijoille. Käytäntöä levitetään hankkeen aikana muihin OSAOn yksiköihin ja laajemmin ammatilliseen koulutukseen. Tämä kehittää pidemmällä aikavälillä ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta koulutuksen järjestäjän tavoitellessa aiempaa enemmän opiskelijoiden selviytymistä työelämään tai jatko-opintoihin. Toiminta-alueen kuntien vastavalmistuneiden nuorten yhteiskuntatakuun toteutuminen paranee. Työelämän ja koulutuksen järjestäjän välinen vuorovaikutus kehittyy monin eri tavoin. Paikallisille yrittäjille järjestetään oppilaitoksiin tutustumispäiviä, joissa yrittäjät pääsevät tutustumaan oppilaitosten opetukseen. Samalla työnantajille jaetaan tietoutta työllistämistä edistävästä palveluista ja nuoret voivat markkinoida itseään työnantajille. Työelä-

män tietoisuus ammatillisen koulutuksen mahdollisuuksista kehittyy ja vaikutusmahdollisuudet koulutuksen sisältöön paranevat. Opiskelijat ja työnantajat saavat kohtaamistilaisuuksia. Pidemmällä aikavälillä ammatillisen koulutuksen ja työelämän kohtaanto paranee. Henkilökohtaiset opintosuunnitelmat laaditaan opiskelijan ja yrittäjien yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tämä johtaa rakenteellisen työttömyyden vähentymiseen työnhakijoiden osaamisen vastatessa entistä enemmän työelämän osaamisvaatimuksia. Työnantajat löytävät oppilaitoksista potentiaalisen rekrytointikanavan henkilöstötarpeisiinsa. Lisäksi hankkeessa edistetään samanaikaisesti opintojen aikaista työssäkäyntiä ja osaamisen tunnustamista (työkokemuksen hyväksilukemista opintosuorituksiksi) sekä lisätään yrittäjien tietoa henkilöstön kouluttamisen mahdollisuuksista.

Yhteistyön kehittyminen työllistämisasioiden osalta

Yhteistyön joustavuus ja kehittyminen johtaa resurssien tehokkaampaan käyttöön. Pirilän Porras -hankkeissa kehitetty monialainen hallinnonrajat ylittävä yhteistyö nuorten hyväksi täydentyy yritysyhteistyöllä; mukaan tulevat uudet toiminnot, kuten piilotyöpaikkojen etsintä, työhönvalmennus ja seinätön työpaja. Kaikessa toiminnassa pyritään kahden keskeisimmän työmarkkinoiden toimivuuteen vaikuttavien periaatteiden, informaation saatavuuden ja joustavuuden, mahdollisimman suureen toteutumiseen työnantajien ja -hakijoiden hyväksi. Valmistuneille opiskelijoille suunnatuissa työnetsimispalvelussa ja seinättömässä työpajassa työnantajaa tiedotetaan ja neuvotaan samalla julkisista koulutuksen ja työllistymisen tukipalveluista. Seinättömän työpajan mallin on kustannusvaikuttava (TE-toimiston kunnalle myöntämä palkkatuki - kertyneet verotulot - säästyneet toimeentulotuen menot - säästyneet mahdolliset Kela-sakot vs. palkkauskustannukset). Lisäksi nuoren saama työkokemus pian valmistumisen jälkeen voi olla ratkaisevasti edistämässä hänen työllistymistään jatkossa joko samalle tai tulevalle työnantajalle ja näin sosiaalisen syrjäytymisen riski pienenee merkittävästi. *”Tällöin pidemmän aikavälin tarkastelussa inhimillisen kärsimyksen estämisen lisäksi yhteiskunta säästää resurssejaan ja yksilöstä tulee yhteiskuntaan tuottava työntekijä ja välillistä hyvää kerryttävä kuluttaja. Julkisten työllistämistä edistävien palvelujen käyttökynnys yrityksillä madaltuu heidän saadessa opastusta ja kokemusta samalla palveluiden käytöstä.”* (Vainionkangas 2015)

Työllistymispolun jalkauttaminen osaksi henkilökohtaista opetussuunnitelmaa

Hanke toimii OSAOn Kempeleen yksikön Pirilän toimipisteen alueella samoissa tiloissa Kempeleen kunnan työllistämispalvelujen kanssa. Jo aiemmissa Pirilän Porras -hankkeissa

on tehty tiivistä yhteistyötä muun muassa TE- toimiston henkilöstön kanssa sekä Limingan, Tyrnävän ja Kempeleen kuntien työntekijöiden, kuten työpajaohjaajien, kuntouttavan työtoiminnan ohjaajien ja työ- ja elinkeinosuunnittelijan kanssa työllisyyden edistämiseksi. Hankkeessa toteutettava uraohjaus, työnetsimispalvelu ja seinätön työpaja tehdään yhteistyössä edellä mainittujen kunnan toimijoiden kanssa. Nämä toiminnot kuuluvat näiden työntekijöiden osaamisalaan osin jo ennestään ja ne ovat luontevasti siirrettävissä heidän toimenkuvaansa. Tiivistä yhteistyötä jatketaan ja syvennetään edellä mainittujen toimijoiden kanssa. Hyviä käytäntöjä jaetaan edelleen myös Hailuodon ja Lumijoen sekä muiden kuntien kanssa. Opettajat jatkavat ja edelleen kehittävät yrittäjyyskasvatusta OSAOn Kempeleen yksikössä ja hyvät käytännöt siirretään muihin yksiköihin OSAOn hallintoyksikön toteuttaman koordinaation avulla. OSAOlla on yhtenä maamme suurimmista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä rakentunut laaja yhteistyöverkosto koko Suomeen ja hyviksi koettuja käytäntöjä tullaan levittämään yhteistyökumppaneille. Työllistämistakuuajattelu juurrutetaan opilaitokseen. Koulutuksenjärjestäjä voi jatkossa osoittaa koulutuksen vaikuttavuuden muun muassa valmistuneiden opiskelijoiden työelämään sijoittumisina. Työllistymissuunnitelma ja tehostettu yrittäjyyskasvatusmalli levitetään käytäntöinä muihin OSAOn yksiköihin sekä mahdollisesti laajemmin muualle ammatilliseen koulutukseen. Hankkeen toiminnasta ja tuloksista laaditaan ulkoinen väli- ja loppuarviointi, joka julkistetaan OSAOn internet-sivuilla ja jaetaan laajasti yhteistyökumppaneille.

Tutkimuksesta selvisi se, että nykyiset voimassa olevat tutkinnon perusteet eivät ole onnistuneet nostamaan yrityskasvatuksen asemaa sille tasolle kuin opetusministeriössä ja -hallituksessa olisi toivottu. Yrityskasvatuksen selkeiden tavoitteiden uupuminen ammattiaineiden yhteydessä on tähän selkeä syy, joka tulisi korjata mahdollisimman pian tutkinnon perusteisiin. Tutkinnon perusteisiin pitäisi kirjoittaa yrittäjyyden sisältö auki ja asettaa yrittäjyydelle selkeät tavoitteet. Tällä olisi se vaikutus, että opettajilla ei olisi enää mahdollisuutta "unohtaa" yrittäjyyskasvatusta ammattiaineiden yhteydessä. OSAOssa tulisi miettiä, miten yrittäjyys pystyttäisiin kuvaamaan selkeämmin opetussuunnitelmien tutkintokohtaisissa osissa. Tutkimuksesta selvisi, että yrittäjien tunteminen lisää opiskelijoiden positiivista suhtautumista yrittäjyyttä kohtaan. Tämän perusteella OSAOssa olisi hyvä miettiä, miten opiskelijat ja yrittäjät saataisiin kohtaamaan useammin ja läheisemmin. Vaihtoehtona voisi miettiä esimerkiksi kummiyritysjärjestelmää. Tässä jokaisella ammattiopiston luokalla olisi oma kummiyritys, jonka kanssa luokan opiskelijat voisivat tutustua yrittäjyyteen opiskelun eri vaiheissa. FINPECin Harjoitusyritystoiminnan viitekehys mahdollistaa toiminnan integroinnin

opetukseen ja päinvastoin. Parhaimmat oppimistulokset on saavutettu silloin, kun harjoitus-yritystoiminta on integroitu laajasti opetussuunnitelmaan/ opetuksen perusteisiin. Tämä on myös lisännyt opettajien välistä yhteistyötä ainerajoja rikkoen.

”Yrityskasvatuksen parempaa tulevaisuutta ajatellen OSAOssa tulisi miettiä toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi. Opetushenkilöstöä tulee kannustaa ja kouluttaa yrityskasvatuksen operatiiviseen työhön.” (Heiskari 2014, 19.)

Tutkimusten mukaan ongelmat näyttävät kasautuvan liiaksi samoihin perheisiin yli sukupolvien. Työmarkkinoilta syrjäytyminen ilmenee erityisesti pitkäaikaistyöttömyytenä, nuoriso-työttömyytenä ja toimeentulon ongelmina. Nuorille on luotava eri toimijoiden yhteistyöllä vaihtoehtoisia koulutus- ja työväyliä. Yhdessä nuorten kanssa luodaan erilaisia tukitoimia, joiden avulla koulutuksellista syrjäytymistä vähennetään ja työelämään kiinnittymistä vahvistetaan.

Ohjauksen tila Suomessa

Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan nuorten ohjauspalveluiden suunnittelu on hajallaan eri ministeriöissä ja ministeriöiden eri sektoreilla. Hallinnon tiedot ohjauksen määrästä, laadusta ja vaikutuksista ovat puutteellisia, eikä alueellisista eroista tiedetä kovinkaan paljoa. Tietopohjan parantamiseksi olisi syytä toteuttaa koko ohjauksen kentän kattava valtakunnallinen arviointi sekä kehittää jatkuvaan seurantaan ja paikallisten erojen vertailuun soveltuvia työkaluja. Hyviä käytäntöjä tulisi pyrkiä systemaattisesti levittämään, mitä tavoitetta tukisi yhteisen opintojen ohjauksen tietopankin perustaminen. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2014.)

Kansainvälisissä vertailuissa suomalaisen opintojen ohjausjärjestelmän vahvuutena on pidetty muun muassa sitä, että suuri osa ohjauksesta tapahtuu oppilaitoksissa. Käytännön ohjaustyön organisoiminen on kuitenkin vaikeutunut samalla kun opinto-ohjaajien tehtävien määrä on kasvanut. Ohjaajien omien arvioiden mukaan edellytykset oppilaiden yksilöohjaukseen ovat jopa heikentyneet. Eduskunnan sivistysvaliokunta on asettanut tavoitteeksi, että opintojen ohjaajalla olisi enintään 250 ohjattavaa, mutta tavoitteen toteutumista ei järjestelmällisesti seurata.

Opetus- ja kulttuuriministeriön 2015 tilannekuva uudistuvan Suomen kärkihankkeista, missä oppiminen ja työllistyminen ovat tärkeällä sijalla. ”Tavoitteena on suoraviivaistaa nuoren etenemistä opiskelusta työpolulle aktiivisella ohjaamisella.” (Paloniemi 2015) Oppilaitosten on myös itse kyettävä uudistumaan työelämäläheisemmäksi ja hyväksymään jatkuva murros.

Amundson korostaa: ”Kun ihmiset ovat entistä enemmän itse vastuussa omien uraratkaisujensa tekemisestä, tarvitaan uusia ammatinvalinnanohjauksen ja urasuunnittelun välineitä.”

Asiasanat: ammatillinen koulutus, nuorisotakuu, nuorisotyöttömyys, piilotyöpaikka, työllistyminen, työllistymispolku, yhteiskuntatakuu, yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus

Lähde:

Alaruikka, S. 2015 OSAOn työssäoppimisen v. 2015 – kyselyjen tuloksia nettiraportteina.

Viitattu 1.6.2015. <https://intra.osekk.fi/layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=/Osekk%20Dokumenttikirjasto/Tulo-,%20olo-%20ja%20p%C3%A4%C3%A4tt%C3%B6kyselyjen%20hy%C3%B6dynt%C3%A4minen%20-%20itsearviointi.docx&action=default&DefaultItemOpen=1>

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus - koulutuksen perusteet, 9.4.2015, 5/011/2015 (pdf). Viitattu 4.6.2015. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/ammattilliset_perustutkinnot/valmentava_ja_valmistava_koulutus

Amundson, N. E. 2005. Aktiivinen ohjaus. Opas uraohjauksen ammattilaisille. Helsinki: Psykologien kustannus.

Heiskari, K. 2014. Yrittäjyyskasvatus Oulun seudun ammattiopistossa. Diplomityö, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, tuotantotalouden tiedekunta, tuotantotalous. Viitattu 1.6.2015. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014040223297>.

Kananen, M. ja Rovamo, A. 2015. Harjoitusyritystoiminta avaa OSAOssa polkuja yrittäjyyteen Pohjois-Pohjanmaan yrittäjälehti 1.6.2015, 3.

Lepänjuuri, A. ja Nurminen, R. 2015 Opettajuus liikkeessä – opettaja työelämän muutoksen tunnistajana ja tulkkina, Elinikäisen ohjauksen verkkolehti. Viitattu 1.6.2015. <http://verkko-lehdet.jamk.fi/elo/2015/05/12/opettajuus-liikkeessa-opettaja-tyoelaman-muutoksen-tunnistajana-ja-tulkkina/>

Metsä, K. ja Männikkö, M. 2015 Tuloksellisuuskertomus. Valtiontalouden tarkastusvirasto. Viitattu 1.6.2015. https://www.vtv.fi/files/4701/05_2015_Yhteistyö_opintojen_ohjauksessa_ja_uraohjauksessa.pdf

Opetushallitus. OPH. Tutkeuudistus. Viitattu 1.6.2015. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/ammattilliset_perustutkinnot/tutkinnon_perusteet_voimaan_010815

Osekk. Strategia. Viitattu 1.6.2015. <http://www.osekk.fi/media/suunnitelmat-ja-arvioinnit/osekk-2020ykok100614.pdf>

Paloniemi, J.2015.OSAO. Yhtymäjohtaja-rehtori Jarmo Paloniemen juhlapuhe Pudasjärvenyksikönkevätjuhlassa29.5.2015.Viitattu1.6.2015.<http://www.osekk.fi/uutis-huone/blogi/2015/05/yhtymajohtaja-rehtori-jarmo-paloniemen-juhlapuhe-pudasjarven-yksikon-kevatjuhlassa-29.5.2015.html>

PiPo2-menolippu tulevaisuuteen-hanke. Viitattu 1.6.2015. www.osao.fi/menolipputyomaan

Pirilän Porras-hakkeen Arviointiraportti.2013

Rasku, S. 2015. OKM. Ammatillisen koulutuksen tulevaisuusdiat. Viitattu 1.6.2015. <https://wiki.lamk.fi/pages/viewpage.action?pageId=34900020>

Rovamo, A. ja Kananen, M.2015. Harjoitusyritystoiminta avaa OSAOssa polkuja yrittäjyyteen artikkeli 1.6.2015 Pohjois-Pohjanmaa yrittäjälehti 3/2015.

Työ ja elinkeinoministeriö. TEM. Toimialaraportti. Viitattu 1.6.2015. http://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2010/toimialaraporttien_julkaisuajankohdat_syksylla_2010.100428.news

Vainionkangas, A. Projektipäällikkö. Oulun seudun ammattiopisto. Kontinkankaan yksikkö. Videohaastattelu 1.6.2015.